

Täysistunto

Tiistai 8.12.2015 klo 14.00—4.12

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 66/2015 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 4/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 4/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

0.53 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä niin sanottu uhridirektiivi annettiin 25. päivänä joulukuuta 2012. Jäsenvaltioiden, muun muassa Suomen, oli saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 16. päivänä marraskuuta 2015. Tällä esityksellä laitetaan täytäntöön nyt tämä direktiivi, vaikka se vähän myöhässä tuleeekin. Pidän esitystä erittäin hyvänä, koska sillä parannetaan muun muassa asianomistajan oikeuksia ja suojelua.

Tässä esityksessä säännöksiä vangin tai tutkintavangin vapautumisesta ilmoittamisesta asianomistajalle tarkistetaan. Henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuneen rikoksen tai seksuaalirikoksen asianomistajalla olisi näin ollen halutessaan oikeus saada ilmoitus vangin tai tutkintavangin vapautumisesta ja tietyin edellytyksin muusta vankilasta poistumisesta. Tämä on mielestäni merkittävä muutos asianomistajan turvallisuuden sekä turvallisuuden tunteen parantamiseksi, mutta ilmoituksen on käytännössä tultava asianomistajalle riittävän ajoissa eikä vasta vangin vapautumispäivänä. Nämä ilmoittamisvelvollisuudet eivät koskisi kaikkia rikoksia, vaan laissa erikseen lueteltuja rikoksia, joissa ilmoittamista rikoksen luonne ja vakavuus huomioon ottaen voidaan pitää perusteltuna. Edellytyksenä olisi, että ilmoittamisesta ei arvioitaisi aiheutuvan vaaraa myöskään vangin tai tutkintavangin hengelle tai terveydelle. Mielestäni Amerikassa oleva käytäntö, missä seksuaalirikollisten vapautumisesta ja asuinpaikasta kerrotaan kaikille, ei ole sopiva käytäntö Suomessa. Rikoksen asianomistajalle se olisi kuitenkin hyödyllinen tieto.

Tällä esityksellä parannetaan myös rikoksen uhrin oikeutta saada tietoa oikeuksistaan sekä saatavilla olevasta tuesta ja suojelusta. Ehdotuksella asianomistajalle tehtävästä henkilökohtaisesta arvioinnista parannetaan haavoittuvassa asemassa olevan uhrin asemaa.

Nämä ovat myös niitä ehdotuksia, joita kansalaiset haluavat. Rikoksessa asianomistajan suoja on parannettava entisestään. Siinä tämä esitys onnistuu mielestäni toteutuessaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

erinomaisesti. Vaikka nämä ehdotetut säännökset ovat sukupuolineutraaleja, niillä on myönteisiä sukupuolivaikutuksia erityisesti naisiin kohdistuvan väkivallan, kuten lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten, uhrien asemaan.

Pidän myös 1 artiklan 2 kohtaa tärkeänä. Se koskee lapsiuhrien kohtelua direktiiviä sovellettaessa. Siinä kerrotaan, että jokaisen jäsenvaltion on huolehdittava siitä, että lapsen etu otetaan ensisijaisesti huomioon ja arvioidaan yksilöllisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on enemmän kuin tervetullut muutokset asianomistajan oikeuksien ja suojan parantamiseksi.

0.57 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Vaikka kello on paljon, on hyvä, että me voimme hoitaa meille tärkeitä asioita. Tämän laki on monelle suomalaiselle erittäin tärkeä asia. Esitys rikoksen uhrin aseman parantamiseksi on kannatettava ja sisältää askeleita oikeaan suuntaan. Kansan oikeustajun on ollut vaikea ymmärtää, miten rikoksesta epäillyn oikeuksista ja puolustuksesta kannetaan kyllä huolta mutta asianomistajan eli uhrin tuki jää usein vähäiseksi. Rikoksesta epäillyn oikeudet on tietysti oikeusvaltiossa taattava, ettei kukaan syytön tulisi tuomituksi, mutta perinteisesti järjestelmässämme rikoksen uhrin usein hyvin vaikea asema on jäänyt taka-alalle. Vakavien rikosten kohdalla kyse on kuitenkin todella syvästi loukatuista ja usein traumatisoituneista ihmisistä.

Esityksessä keskeisiä ovat rikoksen uhrin suojelun parantamiseen tähtäävät toimenpiteet. Esityksen mukaan asianomistajille tulisi tehdä henkilökohtainen arviointi sen selvittämiseksi, tarvitaanko asianomistajan suojelemiseksi asian esitutkinnassa tai oikeudenkäynnin käsittelyssä erityisiä suojelutoimenpiteitä. Tämä on kannatettava esitys. Vaikka suojelutoimenpiteiden tekeminen on sinällään mahdollista jo nytkin, on niiden tarve syytä arvioida säännöllisesti ja kokonaisvaltaisesti kussakin tapauksessa. Sellaisissakin tilanteissa, joissa rikoksesta epäillyllä ei olisi todellisuudessa aikomusta uusia tekoaan, on uhrin turvallisuuden tunteen lisäämisellä suuri vaikutus hänen henkiseen jaksamiseensa raskasta prosessia läpikäydessään. Kansalaisten on koettava, että järjestelmä on lainkuuliaisten kansalaisten puolella.

Optulan tutkimustiedonannossa "Rikosprosessi väkivaltarikosten uhrien näkökulmasta" todetaan muun muassa seuraavasti: "Oma kohtainen kokemus vaikuttaa lain noudattamisen ohella siihen, miten suurta luottamusta tunnetaan oikeudellista järjestelmää kohtaan. Yksilötasolla kokemus rikosprosessista voi vaikuttaa siihenkin, onko hän tulevaisuudessa valmis ilmoittamaan mahdollisesta uudesta rikoksesta poliisille."

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 66/2015 vp sisältyvien 1.-10. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.